

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

6,5 € · 2024ko abendua
293 znb

22-30

Alfredo
Larrazi
elkarriketa

32-36

Gu Geok
plataforma

38-43

Elebitasuna
neurozientziaren
begiradatik

50-53

Proposamena:
Minbiziari
ahotsa jartzen

54

Atzeko atletik

Harremanen garrantziaz

GERRA BAT HAUR BATEN BEGIRADAPEAN

HAURREKIN PARTEKATZEKO LIBURUAK

KLERA album ilustratua

Leire Bilbao, June San Sebastian, Kukai Dantza, Maite Larburu, David Bernués

Gerra baten erdian harrapatua dagoen ume batek zer eskatzen dio bizitzari?

Jon Mayaren ideia batetik abiatuta, dantza eta musika ikusgai QR bidez.

LINBO PLANETA komikia

Paula Estevez

Inork oroitzen ez duen leku bat. Etxe-hondarrez inguratutako toki bat. Hondamendiaren artean Numa, zortzi urteko neskatila. Dejabu antzerki konpainiak taulaturiko ikuskizunean oinarrituta.

GERRAREN AURKAKO ETA BIZITZAREN ALDEKO ALDARRIAK

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

Argitaratzailea: XANGORIN KOOP. ELK. TXIKIA
Errekalde hiribidea, 59. Aguila eraikina, 1. solairua.
20018 DONOSTIA GIPUZKOA.

Tel: 943 37 14 08 ; www.hikhasi.eus;

Posta Elektronikoa: hikhasi@hikhasi.eus

Lege Gordailua: SS-1001/95. ISSN: 1135-4690.

Erredakzioa: Ainhoa Azpirotz, Ainara Gorostitzu,
Olatz Lasagabaster.

Erredakzio batzordea: Mikel Agirrezabala, Izarne Garmendia, Aritz Larreta, Josi Oiarbide, Eider Palmou, Leire Saez, Xabier Sarasua, Josu Txapartegi, Alazne Ugarte-
txea eta Arantxa Urbe.

Aholkulariak: Ane Ablanedo, Nerea Agirre, Nerea Alzola, Nere Amenabar, Esti Amenabarro, Amaia Antero, Abel Ariznabarreta, Alex Barandiaran, Alvaro Beñaran, Begoña Bilbao, Mariam Bilbatua, Aines Dufau, Lore Erriondo, Gurutze Ezkurdia, Idoia Fernandez, Joxe Garmendia, Elena Herran, Alfredo Hoyuelos, Xabier Isasi, Olaia Jimenez, Juanjo Kintela, Irene Lopez-Gofi, Nerea Mendizabal, Maialen Oiartzun, Naiara Ozamiz, Karmele Perez Lizarralde, Karmele Perez Urraza, Iratxe Redondo, Matilde Sainz, Nora Salbotx eta Xabier Tapia.

Komunikazioa: Paula Estevez.

Administrazioa: Uxue Ugartemendia.

Azaleko argazkia: Hik Hasi.

Diseinua: Sorland.

Maketazioa: Hik Hasi.

Inprimategia: ANTZA S.A.L.

Hezkuntza Sailak onetsia (2024-11-28).

Kopurua: 3.400 ale.

Hik Hasiko edukiak baliatu eta zabaldu ditzakezu, gure egiletza aitortu eta soilik baldintza beretan eginez gero. Hik Hasik ez ditu bere gain hartzen bertan plaza-ratutako iritziak ezta bat etorri ere derrigorki haiekin.

Aurkibidea

“

Ez bada beharrezkoa bere lurraldean,
hizkuntza batek jai du

Txillardegi

6

EDITORIALA

Larrialdi linguistikoa

8

IRITZIA

Imanol Alvarez / Arantxa Urbe

10

HILEKO IRUDIA

Psikogenesia aztergai
hik hasi laborategian

12

GAI NAGUSIA

Harremanetan eredu

22

ELKARRIZKETA

Alfredo Larraz

32

ESPERIENTZIA

Gu Geok plataforma

38

EKARPENA

Elebitasuna
neurozientziaren begiradatik

46

AHALDUNTZE ESKOLA

Kirola, euskara indartzeko

50

PROPOSAMENA

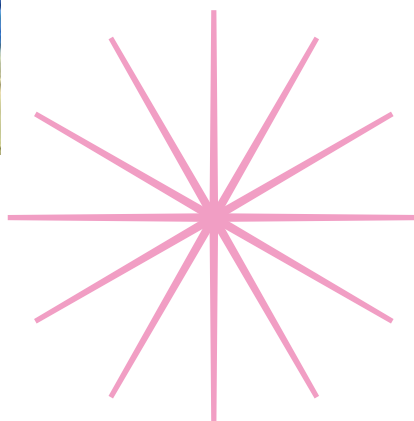
Minbiziari ahotsa jartzen

54

ATZEKO ATETIK

Ainhoa Astiz Goñi

Larrialdi linguistikoa

Editoriala

Hernaniko Gu Geok
plataformaren
moduko ekimenak
erreferentzia
pozgarriak eta
pizgarriak zaizkigu.
Hernaniko ikastetxe
guztiek bat egin
dute herriko
“ikastetxeetan
euskararen
erabilera eta
euskal kulturaren
transmisioa bizitzen
ari diren moteltzeak
kezkatuta” eta
beste ikastetxeetan
hausnartzeko,
lantzeko eta
inplantatzeko
moduko dekalogo
osatu dute.

Eskolak euskalduntzen du gaur egun. Euskaraz gehien egiten den eremua heziguneak dira, familian, ka-
lean, aisialdian edota lanean baino gehiago egiten
da euskaraz eta haurrak eta nerabeak dira euskara
gehlen dakitenak. Kike Amonarrizek emandako datuen arabera,
Araban, Bizkaian, Gipuzkoan eta Nafarroako iparraldean ia eus-
kararen ezagutzaren unibertsalizaziora iritsi gara haurren eta
gazteen artean. Baina ezagutzatik erabilerara, badakigu herren
egiten duela euskarak, baita haurren eta nerabeen artean ere.
Eta eskolatik kanpo, beltza edo gorria, ez da erraza euskararen
egoera, badakigu. Iñaki Lurrebasok kale-erabileraren datuei
erreparatuta “minorizazio gorria” deitzen dio egoerari: kaleko
erabilera %12 inguruan ei dago.

60-70etan euskararen biziberritzeak izan zuen goraldi edo
pizkundeak 2020aren bueltan geldialdia bizi duela erakutsi dute
lurrebasoren datuek. Ildo beretik, Euskalgintzaren kontseiluak,
euskara eta euskal hiztunen komunitatea “larrialdi linguisti-
koan” daudela adierazi du hilabete honetan European Language
Equality Network-en Batzar Orokorrean, Bilbon: “Euskararen
normalizazio eta biziberritze prozesuaren azken hamarkadeta-
ko susperraldia moteldu denaren zantzuak agerikoak dira az-
ken urteetan. Hiztun kopurua zenbaki absolutuetan handitzen
doan arren, hainbat dira aurrerapen horren ahultasuna agerian
uzten duten gertakariak. [...] Hori guztia aintzat harturik, adie-
razten dugu euskara eta euskal hiztunen komunitatea larrialdi
linguistikoa dagoela”.

Testuinguru honetan Hernaniko Gu Geok plataformaren
moduko ekimenak erreferentzia pozgarriak eta pizgarriak
zaizkigu. Hernaniko ikastetxe guztiek bat egin dute herriko
“ikastetxeetan euskararen erabilera eta euskal kulturaren trans-
misioa bizitzen ari diren moteltzeak kezkatuta” eta “euskararen
erabilera azkartzeko xedeari erantzuteko, eta euskaren erabi-
lera sustatzeko, euskal kulturaren transmisioa indartzeko eta
euskararen egoeraren kontzientziazioan sakontzeko helburua-
rekin”. Beste ikastetxeetan hausnartzeko, lantzeko eta implanta-
tzeko moduko dekalogo osatu dute Hernanin, besteak beste,
soziolinguistikan, kultur transmisioan, hizkuntzaren kalitatean,
euskal curriculumean edota motibazioan oinarriturik. Larrialdi
linguistikoa, bada aurrera egiteko heldulekurik.

Imanol Alvarez Varela

Bilboko Ellacuria-Zurbaran institutuko
Filosofia irakaslea eta */tik/hasitarra*

Icebergak gara

Icebergak gara eta garrantzitsua da horretaz kontziente izatea, gure ikasleekin konektatzeko eta haiek euren buruekin zein besteekin konektatu dezaten laguntzeko. Icebergak gara, gu geu eta gure harremanak baldintzatzen dituzten faktore nagusiak ur azpian daudelako, gainazalera mugatzen diren analisietatik harago. Gatazken zioak plano logikoan bilatzen jarrai dezakegu, erruak eta konponbideak bilatzen jarrai dezakegun moduan, eta elkar ukitzen ez duten izotz blokeei begira jarraituko dugu; ezin ezer ulertu. Emozionalak gara oinarrian, arrazionalak gero. Dikotomia faltsu horretan sakonago joango bagina, inkontzientearekin egingo genuke topo; zergatien zergatiaren amarekin.

Gugana ekarrita, hori da ikasle zailengana hurbiltzean topatzen dugun hormaren zergatia, bien arteko zubi pertsonala eraiki aurretik zentzuzkoak diren arau batzuk betetzeko eskatzen diegunean. Baina, nola transmititu ideia hori haiei? Gure jarrerarekin eta ereduarekin, ikasle horiek kontuan hartzen dituen metodologia batekin eta barrura begiratzen laguntzen dieten proposamene-

kin. Baldintzatzen gaituen mundu emozional bat existitzen dela ikusaraztea lortzen baldin badugu, asko da. Bideaz gozatzea ahaztu gabe, paseoan jarraitzeko motibazioa ezinbestekoa baita. Nik ikus-entzunezkoak erabiltzen ditut sarritan. Baliabide ederra dira gogo falta edo ezintasuna estaltzeko erabiltzen ez ditugun bitartean. Ezaugarri bi behar dituzte izan: adi behatzen eta entzuten ikasteak eskatzen duen tempo lasaia, eta giza harremanen konplexutasuna fintasunez eta sentsibilitatez islatzea. Harrigarria da *Estiu 1993*, *20.000 especies de abejas*, *A colony* edo *Negative space* film laburrek, zein esplizituagoak diren *Good Will Hunting* filmak edo *Entre maestros* dokumentalak DBHko ikasleen artean duten harrera.

Lanketa horretan, funtsezkoa da hausnarketari lekua egitea. Materiala ona baldin bada, ikasle batzuk azkar konturatuko dira atzean dagoen guztiaz. Besteek gurpiltxoak beharko dituzte. Normala. Utzi haiei aurretik joaten, oharkabean pasatu zaizkien xehetasunen gainean ohartarazita. Prestatu eta ausartu gaitezen maila berean. Askotan, beldurak gureak baitira.

Arantxa Urbe Irazusta

Irakaslea eta *hik/hasitarra*

Galdera berriak behar ditugu

Galderak 54 urte zeramatzan aigidean. Harik eta Javier Fernandez de Bobadilla Ikerbasqueko ikerlari eta BCAMEko (Basque Center for Applied Mathematics) irakasleak, Zariski matematikariak 1970ean planteatutako galdera ebaztea lortu duen arte. Bere ustetan, ordea, galderak planteatzea erantzunak lortzea baino garrantzitsuagoa da. Galdera egokiek hurrengo belaunaldietako matematikarien bidea erai-kiko dutelako. Esana omen zuen Einsteinek, “Bizitzaren sekretua ez da galdera zaharrei erantzunak ematea, baizik eta galdera berriak egitea bide berriak aurkitzeko”.

Gogoeta, gainera, ikasleei egiten dizkiegun galderetatik harago eraman beharko genuke: gure jardunari, heziguneko hezkuntza egitasmoa gidatu beharko lukeen talde praktikari, kohesioari eta hezkuntza komunitateko kideen arteko harremanei buruzko ertzetaraino. Zer nahiko genuke izatea Eskola? Zein da gure jardunaren helburu behinena? Desberdintasuna areagotzen duen sistema erreproduzitzeko eskulana sortzea edota “beste mundu posiblea” eraikitzeko jendarte honen alternatiba izango diren pertsonak prestatzea?

Eskola bizitzen ikasteko lekua izatea nahi badugu, egunero galdetu beharko genieke geure buruei zer den bizitza guretzako, benetan bizite dugun bizitza. Zer egin dezakedan haurrak, edo gazteak, bere buruari artean egin ez dizkion galderak egiteko.

Nituen galderei erantzun nahian pedagogiaren barrunbeetan barneratu naiz. Bidean, erantzunen bila, galdera berriak sortu zaizkit. Eta ohartu naiz, bidaia batean bezala, helmuga baino interesgarriagoa eta aberatsagoa dela bidea bera. Hor gabiltza neska-mutilei bizitza aurreratzen haiek galdetu eta pentsatu aurretik, jakinik ere ikaskuntza hoberenak galdera onetatik sortzen direla. Ba al dute denborarik galderak sortzeko eta egiteko; ba al dakite/dakigu galderak egiten?

Ederra da ba bizitza norberak bere kabuz deskubritzea. Are gehiago, beharra somatzerakoan maitasunez eta ulerkotasunez lagunduko zaituen norbaiten babesa sentitzen duzunean. Luzaroan zuen buruei Eskola zer ote den galdetzea opa dizuet. Galdera, iparra non jarri erabaki eta harantz joateko maparik baliotsuena delakoan.

Hileko irudia

Psikogenesia aztergai *hik hasi* laborategian

Psikogenesia, idazketa-sistemen ikasketa-prozesua gaia landu du azaroan **Hik Hasi** lanbategiak Elena Laiz irakaslearen eskutik. Euren erritmoak errespetatuz gero eta haiengan konfiantza izanez gero, giro alfabetatua bizi diren haurrek idazten eta irakurtzen euren kabuz ikasten dutela dio Psikogenesiak. Baina argi utzi nahi izan zuen Laizek: Psikogenesia ez da metodologia bat, begirada bat baizik.

Umeek jabetze-prozesu horretan pasatzen dituzten faseei buruz hitz egin zuen Laizek eta irakurtzen eta idazten ikastea kodeaz jabetzea baino gehiago dela azpimarratu zuen.

Urtarrilaren 14ean, 21ean, 28an eta otsailaren 4ean izango dira hurrengo bi laborategiak: *Haurra heltze- eta ikaste-prozesuen subjektu izatea ahalbidetuko duen pedagogiaren bila*, Alvaro Beñararen eskutik eta *Neurohekuntza: garunaren funtzionamenduan oinarritutako ikaskuntza*, David Castrilloarekin.

HAUR HEZKUNTZAKO JARDUNALDIA

Hezitzaileen arteko harremanak

Aukazuen bidea

 hik hasi
harremanak

Gai nagusia

Harremanetan eredu

Hezitzaileen arteko harremanak izan ditugu hizpide **Hik Hasiren** Haur Hezkuntzako jardunaldietan, Susana Martinez Eskurtze BHIko irakasle eta ProCCko kidearekin eta Jordi Mateu CAIEVeko formatzaile eta Ca L' Aulet eskolaren sortzailearekin. Hezitzaileen arlo pertsonala eta profesionala ez nahasteko, harremanak eta taldea egituraz pentsatu eta zaindu behar direla ondorioztatu dute hizlariek.

» Susana Martinez, Leire Saez *hikhasitarra*, Jordi Mateu eta Mikel Agirrezabala **Hik Hasiko** formazio arduraduna.

Lan tresna norbera du irakasleak eta harremanak eta komunikazio-gaitasuna izango ditu baliabide. Beraz, hezitzailearen lanbideak berekin dakar arlo pertsonalak eta profesionalak denbora guztian elkar ukitzea. Gainera, taldean lan egiten dugu hezkuntzan, eta taldeekin, etengabe besteekin eta norbere buruarekin. Beraz, taldean lan egitea, harremanak zaintzea, norbere burua berrikustea edota alderdi pertsonala eta profesionala ongi uztertzea hezitzaileen lanean beharrezko diren neurrian, berariaz zaindu eta pentsatu behar dira. Hezkuntzan hain funtsezkoa den eta hain gutxitan ahoskatzen den gai horri, hezitzaileen arteko harremanei, eskaini zizkien **Hik Hasik**, hain zuzen ere, aurtengo Haur Hezkuntzako jardunaldiak, azaroaren 15ean

300 hezitzaile jardunaldietan

Hik Hasiren Haur Hezkuntzako jardunaldietan, orotara, 300dik gora hezitzaile eta hezitzailegai elkartu ziren, Bilboko BBK aretoan eta EHUren Donostiako campusean. **Hik Hasiren** hurrengo formazio-jarduerak urtarrilean izango dira: **Hik Hasi** laborategiaren barruan Alvaro Beñaranek eta David Castrillok eskainiko dituzte formazioak, eta urtarrilaren 18an Arizmendi ikastolara egingo da bisita pedagogikoa. Estoniara bidaia pedagogikoa antolatu du **Hik Hasik** udaberrirako.

Bilbon eta 16an Donostian. Susana Martinez Eskurtze BHIko irakaslea eta ProCCko kidea, Prozesu Zuzentzaile Komunitarioak metodologian aditua eta formatzailea eta Jordi Mateu aholkularia, formatzailea CAIEV formazio elkartearen eta Ca L' Aulet eskolaren sortzailea izan ziren hizlariak.

Egituraz eta aurretiaz zaindu behar dira hezitzaileen arteko harremanak eta hezitzaileen taldea. Susana Martinezek adierazi zuen moduan, taldea eta talde-lana eraiki egin behar dira, eta horretarako lehenik eta behin, taldeaz eta talde-lanari buruz ditugun kontraesanak mahai gainean jarri behar ditugu: “Alde batetik, gure gizartean oso ondo baloratzen da talde-lana eta idealizatu egiten da, baina beste alde batetik, gutxietsi egiten dugu talde-lana eta nahiago izaten dugu bakarka eta geure kasa lan egin, besteekin koordinatzeak zailtasunak eta denbora galtzea ekarriko dizkigutela uste dugulako. Taldean lan egiten hasteko, taldean pentsatzen hasi behar dugu eta talde bat izatearen kontzientzia eraiki behar dugu”.

Balore indibidualistak sustatzen dituen gizarte ereduan bizitzeak dakartza, hasteko eta behin, taldean lan egiteko zailtasunak eta oztopoak, Martinezek adierazi zuenez: “Gizarte eredu kapitalista honek sortzen duen gizaki eredu ez da kooperatzailea, horregatik, egunerokotasunean taldean lan egiteko zailtasunak aurkitzen ditugu. Kooperazioa, taldea eta talde-lana eraiki egin behar dira, ez dira suposatutzat eman behar. Taldean lan egitea ez da abiapuntua, taldean lan egitea helburua da”.

Partaidetzarako denbora hartu behar dugu, eta gaitasun asko landu behar dira parte hartzeko eta partaide sentitzeko, entzuteko, hitz egiteko eta adierazteko

Susana Martinez, ProCCko kidea

Espazioa eta denbora eskaini behar zaizkio taldea eraikitzeari eta talde-lana sustatzeari, Martinezen arabera: “Taldeen lan egiteak ekartzen dizkigun ondoreak espazio informaletan askatzen ditugu askotan, pasilloetan edo kafe-garaian kexatzen gara. Partaidetzarako denbora hartu behar dugu, eta gaitasun asko landu behar dira parte hartzeko eta partaide sentitzeko, entzuteko, hitz egiteko eta adierazteko”. Denboraz eta espazioaz gain, tresnak eta metodologiak behar dira taldea eta talde-lana eraikitzeko, eta beraz, harremanak zaintzeko. Ildo beretik, Mateuk ere taldean

lan egitea berariaz landu behar dela aldarrikatu zuen, abiapuntu moduan: “Eskola batean, gauzak nork bere kasa egiteko kulturatik hezkuntza ekintza kolektibo moduan ulertzeko kulturara pasatu behar dugu. Hau ez da nik nire haurrekin egiten dudana lan bat, hau proiektu pedagogiko kolektibo

baten barruan egiten

dugun lana da, eskolan ezarritako ordena sistemiko batean egiten dena, eta bakoitzak bere zereginak ditu eta eskolan mekanismoak ditugu zeregin horiek burutzeko”.

“Andereño superwoman-aren eredutik, hau da, guztia dakien eta guztia modu indibidualean egiten duen hezitzailearen eredutik, taldearen bidelaguntzarako espazioen eredura pasa behar dugu”, adierazi zuen Mateuk. Haren aburuz, eskolak egituraz ongi zaindu behar ditu ordena sistemikoa, langile bakoitzaren rolak eta zereginak eta eskolako irizpide eta oinarri pedagogikoak. “Gure lanbidea lanbide guztietan ederrena da,

» Bilboko BBK aretoan egin ziren hitzaldiak, azaroaren 15ean.

norbere burua behatzea eta berrikustea eskatzen baitu etengabe. Hazkunde pertsonal ikaragarria eskaintzen digun lana da, bestea zaintzeko, aitortzeko eta eusteko jarrera izatera gonbidatzen gaitu gure lanak, eta horrek pertsona moduan hazten laguntzen digu". Baina era berean, erronkaz beteriko lanbidea da hezitzailearena: "Hezitzailearen laneko erreminta norbera da, ni neu naiz nire lan-tresna, horrek berak arlo pertsonala eta profesionala nahastera eramaten gaitu askotan, eta hori ongi bideratzea erronka garrantzitsua da eskoletan. Demagun: norbait —zeregin hori dagokiolako— haur batekin

izan dudak jarrera bat zalantzan jartzen badit, edo gertatu dena azaltzeko eta gaiaz elkarrekin hausnartzeko eskatzen badit, erraza da solasaldi horrek arlo pertsonala ukitzea. Berez, pertsona hori ez da ari ni zalantzan jartzen, ez nire izaera, ezta nire balioa ere, eskolan adostuak eta partekatuak dauzkagun irizpide pedagogikoen gaineko hausnarketa edo berrikuspina proposatzen ari zait. Komunikazio horiek ez badira ongi lantzen, gure nortasunean erasotuak senti gaitzke, nahiz eta lankidearen iruzkina irizpide pedagogikoen arabera izan". Eskolako hezitzaileok norabide berean eta kolektiboki jardun nahi

Hezitzailearen laneko erreminta norbera da, horrek berak arlo pertsonala eta profesionala nahastera eramaten gaitu askotan, eta hori ongi bideratzea erronka garrantzitsua da eskoletan

Jordi Mateu, CAIEVeko formatzailea

baldin badugu, beharrezkoa da harreman pedagogikoen gaiari heltzea, “baina askotan ez da egiten, kultura faltagatik, presengatik edo gai delikatuak delako, eta gaia ongi landu eta enkoadratu ezean, hezitzaileak minduta gelditu daitezke”.

Proiektu hezitzailea, abiapuntu eta helburu

Mateuren ikastetxean, Gironako Ca L' Aulet eskola bizian, berariaz eta egituraz lantzen dituzte hezitzaileen arteko harremanak. Eskolako proiektu pedagogikoaren lehen helburua eta xede nagusia haurrei nor bere buruarekiko harremanean, kideen artean eta hezitzaileen eta haurren arteko harremanean bidelaguntza eskaintzea da. Bizitzeko ikasteko bidean, hezitzaileen lehentasun nagusia haurrei gaitasun gizatiarrak garatzen laguntzea den neurrian, hezitzaileen arteko harremanak eta baita hurrekiko harremanak ere eredu eta eredugarri izan behar dira Ca L' Auleten. Horretarako, oinarri pedagogikoak eta irizpide pedagogikoak ezartzen dituzte abiapuntuan.

“Eskolan adostua eta partekatua den proiektu hezitzailea daukagu eta horrek oinarri batzuk ezartzen ditu; horien arabera erlazionatzen gara hurrekin eta horien arabera sortzen ditugu ikasketarako testuinguruak”, adierazi zuen Mateuk. Hezitzaile guztiek oinarri eta irizpide horien gaineko formazioa jasotzen dute eta formazioari jarraipena egiten zaio

»» Mateuk eskolako irizpide pedagogikoei ematen die lehentasuna, horien arabera egin behar dute lan hezitzaileek.

ikasturtean zehar. Zuzendaritza-taldeaz eta etapetako koordinatzaileez gain, ikuskariaren figura daukate eskolan, hain zuzen ere, prozesuetan hezitzaileei bidelaguntza eskaintzeko. “Eskolako irizpide pedagogikoak kolektiboan lantzen dira, talde dinamiken bidez, bilerak eraginkorrak izan daitezten. Helburuak argitutakoan, erremintak jartzen ditugu irizpide horiek gauzatu ahal izateko. Baina ‘hauek dira irizpide pedagogikoak’ esatea ez da aski hezitzaile bakoitzak horiek integratu eta gauzatu ahal izateko. Ondoren irizpide horien gaineko formazioa eskaintzen zaie; baina hori ere ez da aski, eta prozesu bat egiten da hezitzaile bakoitzari bidelaguntza eskaintzeko. Horrela joango gara ikasten, ikuskariak galdera bat egiten digunean ez dela ari gure arlo pertso-

nalean sartzen eta ez dela ari gu aldatzen saiatzen eta epaitzen, soilik partekatu ditugun irizpide pedagogikoak gauzatzeko tresnak garatzeaz ariko dela ulertuko dugu”. Irizpide pedagogiko horien arabera egingo dituzte, adibidez, familiarekin bilerak, edo eskainiko diote haurrari bidelaguntza emozionala egoera bakoitzean, edo modu batean edo bestean jokatu dute jarrera disruptiboan aurrean... “Eskolako hezitzaile guztiok irizpide horien arabera funtzionatu behar dugu, eta irizpide horien jarraipena etengabea izan behar da”.

Martinezentzat ere taldea eta harremanak ongi zaintzeko, lanerako ikuskapena oso elementu garrantzitsua da: “Besteek ispilua- ren funtzioa egin diezagukete, beti ere gure

nartzizismoa eta autoestimua ondo ulertzen bada, apur bat ondo badago, koltxoi moduko bat behar baitugu gure baitan besteak egiten dizkidan ekarpenak kritika edo zapuzte pertsonal gisa ez hartzeko, eta ulertzeko guztiok daukagula zeregin komun bat. Horretarako funtsezkoa da irizpideak argi izatea, konpondu ez ditugun gure arazoak umeen gain ez jartzeko". Superbisorako edo ikuskapenerako espazio horiek pertsona-taldeekin lan egin behar duten guztiek beharko lituzkete: "Taldeetan jende asko elkartzen da eta gauzak gertatzen dira, baina ez daukagu espaziorik gertatu diren gauza horien gainean hitz egiteko".

Hala ere, harreman pedagogikoak zaintzeak ez du beti bermatzen hezitzaileak ez mintzea: "Horrek guztiak ez ditu gatazkak deusezten, eta ez du saihesten norbait gaizki sentitzea maila pertsonalean, kuestionatua sentitu delako; ez du hori kentzen, baina ezinegonak ordenatu egiten ditu testuinguru profesionalean —azaldu zuen Mateuk—. Hezitzaile bakoitzak lanketa pertsonala egin behar du eskolako irizpide pedagogikoak integratzeko, eta bere burua berrikusi behar du irizpideren bat integratzeko zailtasunen bat daukanean

eta bere prozesua landu behar du iruzkin bat jasotzen duenean mintzen baldin bada; gu hor ez gara sartuko. Guk espazioak sortuko ditugu kohesiorako, atxikimendua lantzeko eta gai horiei guztiei buruz hitz egiteko". Praktika gogoetatsuaren proposamena jarraitzen dute: "Autoebaluzioa tresna garrantzitsua da irizpideen integrazioarako".

Rolak, distantziak, autonomia eta berrikusi beharreko kontzeptuak

Taldeetan —eta beraz, baita hezitzaile taldeetan ere— rola hartzen eta banatzen dira. "Bakoitzak rol bat dauka sisteman, baina rol

19

hik hasi

Hezkuntza
eraldatzeko

Izan zaitez Hik Hasitarra!

www.hikhasi.eus

horrek ez du ezer adierazten pertsona horren balioari buruz —zehaztu zuen Mateuk—. Nik zuzendariaren rola daukat, beste batek, ikuskariarena... eta rol bakoitzari ardura batzuk dagozkio. Garrantzitsua da eskolan dauzkagun rola behatzea eta doitzea hezitzaile taldeko pertsonen espazio horretan euren talentuak garatzeko aukerak aurkitzea”.

Egiturak eta ordenak lagundu egingo dute alderdi pertsonala eta profesionala bereizten. Baina bereiztea gauza bat da eta “disoziatzea” bestea, Martinezek zehaztu zuen moduan. “Guk PRoCCn alderdi pertsonala eta profesionala ez ditugu disoziatzen, zaila da ulertzea haurren garapenaren bidelagun on bat izatea baina bizitza pertsonaleko harremanetan eskasa izatea. Distantzia operatiboa behar dugu: lan egiten ari garen objektu horrekiko distantzia bat hartu behar dugu, gurea den hori bestearengan ez proiektatzeko. Gure lana ongi egiten uzten digun kontzeptua da *distantzia operatiboa*. Nirea zer den eta berea zer den bereizten jakitea autonomiaren elementu garrantzitsu bat da, autonomoak gara beste gauza batzuekin batera, distantzia hartzen baldin badakigu.

Garrantzitsua da eskolan dauzkagun rola behatzea eta doitzea eta hezitzaile taldeko pertsonen espazio horretan euren talentuak garatzeko aukerak aurkitzea

Jordi Mateu, CAIEVeko formatzailea

Aldiz, nahastuta baldin bagaude, hor autonomia gutxi dago. Horregatik insistitzen dugu hainbeste formazio pertsonalean; hezitzaileak bere burua berrikusi behar du etengabe: haserrea norena da, nirea da ala berea da? Musuaren edo besarkadaren beharra norena izan da?”.

Teoriaz gain, tresnak eta espazioak behar dira

Harremanak zaintzeko, espazioak eta denborak eskaini behar dira ikastetxeetan, taldea eta talde-lana eraikitze bezala. ProCCk diseinu oso bat eskaintzen du elkarrekin hausnartzeko espazio horiek sortzeko. Martinezek taldea eraikitze eta taldeaz hausnartzeko hainbat tresna aurkeztu zizkien hezitzaileei: “Taldez hausnartzeko tresna garrantzitsu bat da espazioaren antolakuntza. Bilera bat egiten dugunean, biribilean jezartzeko eta elkarri begiratzeko aukera izatea garrantzitsua da”. Horrekin batera, enkoadraketa aipatu zuen: “Bilera bat egiteko zenbait alderdi tekniko zaindu egin behar dira: bilera horren helburua zentratzea eta argitzea garrantzitsua da. Baita bileraren iraupena aurrez zehaztea eta denborak zaintzea eta betetzea ere”.

Guztiak partaide sentitzeko, guztiek hitza hartzea garrantzitsua da, eta horretarako, ProCC gorpila aurkeztu zuen: “Biribilean jezarrita gaude eta hitzak zirkulatu egin behar du. Askotan bileretan rola errepikatu egiten dira eta isilik dauden pertsonak beti daude isilik eta hitz egiten dutenak betikoak dira, eta rola ez dira mugitzen. ProCC gorpila biribilaren ordenean doa eta, beraz, badakigu noiz egokituko zaigun hitza hartzea”. Harremanak zaintzea eta taldea, talde-lana, partaidetza, parte izatea eta parte sentitzea teoritik harago, formazio pertsonalaren, praktika gogoe-tatsuen, ikuskaritzaren eta tresnen bidez lortzen dela nabarmendu zuten bi hizlariek.

Pirritx, Porrotx eta Marimotots

IPUINA + DISKOA

Pirritx, Porrotx eta Marimotots zerura begira daude.
Belztasun handi bat baino ez dute ikusten.
Izarren bila abiatzea erabaki dute orduan,
inork lapurtu ote dituen deskubritzeko.

www.katxiporreta.eus

Katxiporreta
MOORE

Orio etorbidea, 10
Brunet Eraikina 5, E-4
20160 Lasarte-Oria
Tel: 943 368 404

Pasioz eta emozioz dihardu maisu gisa egin duen lanari buruz. Alfredo Larraz Lehen Hezkuntzako Heziketa Fisikoko irakaslea izan zen ia 40 urtez eta azken hiru urte aktiboetan Zaragozako Unibertsitateko Giza Zientzien eta Hezkuntzaren fakultatean aritu zen lanean, Huescan. Eskolako maisu sentitzen da eta umeekin lan egitea aberastasun handia dela uste du. Heziketa Fisikoko Irakasleen XI. Topaketetan izan zen, Sohat, Heziketa Fisikoaren Aldeko Taldeak gonbidatuta *La educación física en la escuela* (Heziketa Fisikoa eskolan) liburua aurkezten.

Alfredo Larraz

ESKOLAKO MAISUA

“ Heziketa Fisikoa
heziketarako
arma
ikaragarria da

Heziketa Fisikoa heziketarako arma indartsua dela esan duzu zure hitzaldian.

Heziketa Fisikoko saioetako jardueretan ari direnean (askotan jolasak izaten dira), ikasleek pertsonaren dimentsio desberdinetatik parte hartzen dute: dimentsio organikotik, dimentsio kongitibotik, dimentsio emozionaletik, dimentsio erlazionaletik eta mugimenduaren dimentsiotik. Haurrei proposatzen zaizkien mugimendu-egoeretan pertsona bere osotasunean inplikatzeko da eta mugimenduak haien interesen edo intentzioen arabera hartzen du zentzua. Erabateko inplikazio horrek heziketarako aukera paregabeak ematen dizkio gure arloari eta

askotan ez dira aukera horiek ezagutzen. Heziketa Fisikoko saioetan ikasleek motrizitatearen bidez elkar eragiten dute; hainbat espaziotan (patioa, gimnasioa, kiroldegia, natura, igerilekua...) eta testuinguru eta jarduera ezberdinetan aritzen dira. Batzuetan talde-lanean aritzen dira elkarrekin osatutako produkzio bat egiteko eta horrek ikasleak elkarren artean ados jartzera bultzatzen ditu (desberdintasunak errespetatuz, lan zehatzak hartuz...), batzuetan aurkari baten edo batzuen aurrean egoten jakin behar dute emozioak kontrolatuz, eta beste batzuetan gutxi ezagutzen dituzten inguruei edo inguru ziurgabeei aurre egin behar diete (naturan,

adibidez). Zenbaitetan, hasierako beldurrak gaindituz eta autoestimua indartuz, euren buruarekin aurrez aurre jarri behar dute markak lortzera edo gorputzaren formak lortzera bideratutako eginbeharrak direnean (atletismoa, gimnasia...). Azken batean, bizitza bera da. Zergatik ez probestu potentzial izugarri hori gure ikasleei hazten laguntzeko? Heziketa Fisikoa heziketarako arma ikaragarria da.

Ez da ohikoa eskolako markoan premisa horiek dituzten jarduerak aurkitzea. Eta ikasleek Heziketa Fisikoko saioetan izaten dituzten bizipenak eragin handia izan dezakete diziplinei dagozkien konpetentziak eta zeharkako konpetentziak lantzeko eta lortzeko.

Heziketa Fisikoa garatzeko, arloaren zer ikuskeratan oinarritu izan zara?

Heziketa Fisikoak *jokabide motorra* kontzeptuan oinarritzen du bere izana. Jokabide

Heziketa Fisikoaren helburua pertsona bere osotasunean garatzea da eta horrek mugimenduari dagozkion alderdiak hartzen ditu, baina baita pertsonen arteko harremanei dagozkien, ekintzei dagozkien edota gizartean txertatzeari dagozkion alderdiak eta alderdi afektibo-emozionalak ere

motorra, ikasleak egiten dituen mugimendu-ekintzei esanahia ematea ahalbidetzen duen antolaketa gisa ulertzen dugu. Mugimendu-ekintza ororen atzean, mugimendu-jokaera ororen atzean, intentzionalitatea, zentzua, interesa, esanahia, motibazioa, inplikazio afektiboa... daude. Eta hor sortzen da paradigma aldaketa.

Gorputzak hitz egiten duela esaten dugu Heziketa Fisikoan. Heziketa Fisikoarentzat ez da aski ikasleak mugitzea edota euren gorputza eta euren aukerak ongi ezagutzen jakitea. Gure arloari mugimendua interesatzen zaio, baina, batez ere, mugimendu hori egiten duen pertsona interesatzen zaio. Heziketa Fisikoak erdigunea aldatu behar du, mugimendu hutsetik askatu behar du mugitzen den pertsona horretan zentratzeko. Ikuspegi horren arabera, erdigunea ez da mugimendurako abileziaren garapena, baizik eta mugimendua egiten duen pertsona. Pertsona horrek bere historia propioaren arabera jokutzen du, bere mugimendu propioak eta bulkada afektiboak ditu, arriskua-rikiko sentitzen duen plazeraren arabera jokutzen du, bere gorputz estrategien arabera aritzen da...

Beraz, Heziketa Fisikoaren helburua pertsona bere osotasunean garatzea da eta horrek mugimenduari dagozkion alderdiak hartzen ditu, baina baita pertsonen arteko harremanei dagozkien, ekintzei dagozkien edota gizartean txertatzeari dagozkion alderdi afektibo-emozionalak ere. Ondoren, modu zehatzagoan zentratuko da jokabide motorraren lorpenean eta hobekuntzan. Heziketa Fisikoa kirolaren sinonimo dela pentsatzen da maiz, baina gure ikuspegitik hori baino askoz ere gehiago da.

Haurren garapenaren etapak eta garapen motorraren etapak ezagutzearen garrantzia aipatu duzu.

Bai. Uste dut fase didaktikoan edo prestaketa fasean etapa horiek aintzat hartu behar ditugula, baina batez ere ekintza pedagogikoan hartu behar ditugula kontuan. *Jokabide motorra* kontzeptuaz hitz egiten dugu, baina kontu bat da hori liburuetan ulertzea eta beste kontu bat da ikasleen aurrean eta egoera zehatzen aurrean gaudenean horretan oinarritzea.

Umearentzat garrantzitsua da aurrez aurre duen egoera motorrari arrakastaz aurre egitea. Ikasketa fase baten ondoren, bere lanari esker eta konfiantzazko irakaslearen laguntzari esker horri irtenbidea emateko gai baldin bada, denentzat onuragarria izango da. Pertsonen euren haziera pertsonalean laguntzea, hazten laguntzea, oso polita da; zoragarria.

**Heziketa Fisikoa harago doa: ez da zerbait buruz ikas-
tea, ezta azaltzen ari zaizkizun zerbait ulertzea ere,
baizik eta bizitzea...**

Bai. Heziketa Fisikoan bizipenak eta esperientziak sortzen

Heziketa Fisikoan
bizipenak eta
esperientziak sortzen
dira, batzuetan karga
emozional handikoak.
Baina Heziketa
Fisikoan jakintzak ere
eraiki behar dira

dira, batzuetan karga emozional handikoak. Baina Heziketa Fisikoan jakintzak ere eraiki behar dira.

Heziketa Fisikoa derrigorrezko ikasgaia da, baina, nolabait, bigarren mailakotzat hartzen da oraindik ere. Zein da horren arrazoia? Zer gertatzen da?

Dualismoak pisu handia du oraindik ere. Ikasgaiaren izenak “fisikoa” kalifikatiboa izateak eta tradizio gimnastikoak, “fisikoan” (gorputzaren eta mugimenduaren heziketan) zentratutako heziketa dela pentsatzera bultzatzen du jendea batzuetan, “fisikoa ez den” eta gehienentzat garrantzitsuagoa den heziketaren kontrara: heziketa “mentalaren” kontrara, alegia. Hori bai, gaur egungo curriculum ofizialetan Heziketa Fisikoari heziketa helburu mordoa jartzen zaizkio: ikasleek bizitzeko estilo aktiboa hartzea, autoerregulazio prozesuen garapena, gizarte abilezien erabilera, talde-lana eta kiroltasuna, autoestimua eta norbere buruaren onarpena, bazterketarik ezaren balioa, iniziatiba hartzea... Horrekin soilik, gure ikasgaiak nahikoa arrazoi badu heziketa-balio handiko ikasgai gisa hartzeko eta “bigarren mailakoa” ez izateko. Espainiako Hezkuntza Ministerioak azken urteetan argitaratu dituen Heziketa Fisikoko curriculum-segidak ez du lerro koherenterik erakusten eta ez du errazten arloaren ikuskeraren egonkorra eta iraunkorra ezartzea.

Eta curriculumak egiten dituzten horiek, nola jabetu daitezke Heziketa Fisikoak duen garrantziaz?

Pentsatzen dut arlo horrek heziketarako dituen aukerez jabetuz egin dezaketela, ideiak eta iritziak kontrastatuz, proposamenak lantzeko adituen lantaldeak osatuz...

Nolakoa izan beharko luke Heziketa Fisikoak espazioei, metodologiei edota denborei dagokienez?

Gai horiei dagokienez hauxe galdetzen diot

neure buruari: zergatik borrokatu behar dugu hainbeste Heziketa Fisikoari ordu kopuru egokia emateko, baldintza onetan dauden instalazioak izateko, curriculum koherenteak, egonkorak, oinarrituak eta eguneratuak lantzeko eta kalitatezko materialak eskaintzeko? Nik uste dut Heziketa Fisikoa kalitatezkoa izan dadin astero hiru ordu eskaini behar zaizkiola gutxienez, bai Lehen Hezkuntzan eta baita Bigarren Hezkuntzan ere. Eta Haur Hezkuntzan 35-40 minutu beharko lirateke, egunero.

Espazio egokiak behar dira, jakina. Nik 20 urtez egin dut lan patioan eta patioa erabiltzerik ez nuenean, ikasgelako mahaiaik baztertzuten nituen eta han bertan dantzan edo edozer egiten hasten ginen, baina uste dut gaur egun ez dugula zertan horra iritsi; estalitako gela bat egon beharko luke ikastetxe guztietan. Materialei dagokienez, gaur egun ikastetxeek oinarritzko material egokia dutela uste dut eta metodologiei dagokienez, berriz, aldaketa garrantzitsuak izan dira azken urteotan. Heziketa Fisikoaren oinarri gisa jokabide motorra hartzen baldin badugu, ez du zentzu handirik gure lana mugimenduaren alderdi kuantitatiboak (malgutasuna, abiadura, erresistentzia...) eta kualitatiboak aintzat hartzen dituzten ariketetan zentratzea. Ezta ikasleek mugimendu trebetasunak eskura ditzaten (pertzepzio trebetasun motorrak, oinarritzkoak, generikoak, zehatzak) edota motrizitatearen faktore zehatzen lan analitikoan (gorputz eskemaren pertzepzioa, koordinazioak, espazioaren eta denboraren pertzepzioa...) zentratzea. Zentzu handiagoa du ikasleei esanahiz eta funtzionalitatez betetako egoera globalak proposatzea, horien bidez jokabide motorrak eskuratu eta hobetu ditzaten eta eraginkortasunez jarduteko printzipioak eta arauak eraiki ditzaten.

Horretarako oso garrantzitsua da

irakasleek formazio egokia jasotzea, ezta?

Etengabeko formazio pertsonala oso garrantzitsua da eta baita beste irakasleekin partekatuz, elkar eraginez, sortzen den formazioa ere. Formazioa liseritzeko denbora behar da, baina ikasitakoa ez dugu ahaztu behar. Eta uste dut garrantzitsua dela motibatzen gaituen eta baliozkoa iruditzen zaigun zerbaite aurkitzen dugunean, desorekatzeko ausardia izatea.

Unibertsitateko irakasle izan zara. Zer iritzi duzu irakasleen hasierako formazioari buruz?

Hezkuntza Fakultatean hiru ikasturtez aritu ondoren konturatu nintzen gutxi ginela eskolako errealitatea ezagutzen genuen irakasleak eta are gutxiago ginela Lehen Hezkuntzako ikasgela batetik pasatakoak. Ez du heldulekurik maisuek, maisu onek, etorkizuneko irakasleen formazioan presentziarik ez izatea. Neurriak hartu beharko lirateke unibertsitatean egon daitezten. Eta Heziketa Fisikoko irakasle espezialisten gaur egungo hasierako formazioa ere ez dut ulertzen; orain ordu gutxiago dituzte hasierako formazioan. Ongi prestatutako irakasle espezialistak nahi baldin baditugu, ordu gehiago eta kalitatezko formazioa beharko ditugu.

Formazioaz gain, sormena ere beharrezkoa al da ikasgelara sartzean?

Sormena izateak ziurgabetasunarekin jokatzeko eskatzen du. Eskola presta dezakezu, baina gero inoiz ez dakizu zer gertatuko den, ezustekoak sor daitezke eta horien aurrean proposamenak edota egoera doitu behar dira ikasleen beharrei hobeto egokitzeko. Ikas-egoera hobetzeko, materialak beste modu batera erabili eta kokatu behar dira agian, edo baliteke denborak aldatu behar izatea, ikasleen taldeak kudeatu behar izatea... Hori guztia egiteko irakas-

leak ikasgaia menderatu behar du, noiz esku hartu behar duen eta esku hartze horrek zer zentzu duen jakin behar du.

Metodologian aldaketak egitea ere garrantzitsua izango al litzateke?

Irakasle bat konduktismoan formatu baldin bada, motrizitatearen analisi faktoriala ezagutu baldin badu, horretan sinetsi baldin badu eta gorputz-teknikei garrantzia eman baldin badie, ez da erraza pertsonaren osotasuna aintzat hartzea. Askotan galdetu behar izan diot neure buruari ea ikasleei proposatzen nizkien egoerak jokabide motorra kontzeptuaren barnean kokatzen ziren ala ez. Batzuetan, ia ohartu gabe, testuingurutik kanpo zeuden ariketak proposatzen nizkien ikasleei euren motrizitatea "hezteko" ideari jarraituz, haientzat zentzuzkoak ziren egoera globalak proposatu beharrean. Batzuetan, premisak oso argi izan arren, ez da erraza hori guztia aldatzea. Bestalde, garrantzitsua izango litzateke curriculumeko erreferentziak argiak eta koherenteak izatea, eta gaur egun ez da halakorik gertatzen.

Familien papera ere aipatu duzu.

Familiei Heziketa Fisikoaren kontzeptua ezagutaraztea eta Heziketa Fisikoko eskolatan ikasturtean zehar ikasleek biziko duten ibilbidearen berri ematea garrantzitsua dela uste dut. Ikasturte hasieran guraso bileretara joaten nintzen beti gure arloaren funtsa azaltzera, Heziketa Fisikoko proiektua azaltzera eta gurasoei guri laguntzeko zuten aukera azaltzera; haien laguntzarik gabe ezingo nituzkeen egindako hainbat jarduera egin (igeriketa, patinatzea, iraupen-eskia edota naturara irteerak). Familiei hiru hileko bakoitzean egindako jarduerari eta horien zentzuari buruzko informazioa ematea eta euren seme-alabek izandako bilakaeraren berri ematea egokia dela uste dut.

Zure hitzaldiaren une batean Heziketa

Heziketa Fisikoa kalitatezkoa izan dadin astero hiru ordu eskaini behar zaizkio gutxienez, bai Lehen Hezkuntzan eta baita Bigarren Hezkuntzan ere. Eta Haur Hezkuntzan 35-40 minutu beharko lirateke, egunero

Fisikoa eta psikomotrizitatea kontra- rri dituzu. Ideia hori azal dezakezu?

Haur Hezkuntzan Psikomotrizitateaz hitz egiten dugu Heziketa Fisikoaz ari garenean. Psikomotrizitatea, ordea, erabat polisemi-koa den terminoa da eta asko aldatzen da korrante batetik bestera edo autore batetik bestera. Horri Haur Hezkuntzan irakasle bakoitzak *psikomotrizitatea* izenaren gerizan egiten duena gehitzen badiogu, *psikomotrizitateak* esanahi asko izan ditzakeela ikusiko dugu. Uste dut hobea izango litzatekeela *psikomotrizitatea* terminoa alboratzea, Heziketa Fisikoa izendapena hobestea eta gure arloa Haur Hezkuntzatik Batxilergoraino modu berdintsuan eraikitzea. Eskolan 3, 4 eta 5 urteko ikasleekin aritzeko aukera izan nuen eta adinez nagusiagoak ziren umeekin egiten nuen Heziketa Fisiko bera egin nuen haiekin. Egin behar izan nuen aldaketa bakarra adin bakoitzera egokitutako ikas-egoerak proposatzea izan zen. Uste dut proposatzen dugun Heziketa Fisikoak Haur Hezkuntzan lekua duela eta zentzu handia duela.

Heziketa Fisikoko irakasle gisa ia 40 urteko esperientziak ematen dizun talaiait, zer mezu bidaliko zenieke gaurko irakasleei?

Hezkuntzaren balioan sinesten jarraitu behar dugula eta irakasleen lanak zentzu handia duela esango nieke. Ikasleengan arrastoa uzten dugula sinetsi behar dugula; pentsatzen duguna baino handiagoa, gainera. Eta ikasle guztiei aurpegira begiratzen jarraitu behar dugula haiek laguntzeko, onartzeko eta duin egiteko. Batzuetan 60 urtetik gora dituzten ikasle ohiekin topatzen naiz eta Heziketa Fisikoko eskolen oroitzenak gordetzen dituzte oraindik ere. Horrelakoe-tan, sortutako harremanaz eta eskolako bizipenek duten garrantziaz ohartzen naiz eta hori opari bat da. Era berean “maria” gisa hartzen diren ikasgaiei, ahal den neurrian, behintzat, balioa emateko esango nieke.

Galdera laburrak

01.

Eskola garaiko oroitzen on bat?

12 urterekin eskolako luzera-jauziko eta altuera-jauziko txapelduna izan nitzin, horri heldu nion, atletismo taldean izena eman nuen eta horrek eraman ninduen ondoren Heziketa Fisikora.

02.

Eskola garaiko oroitzen txar bat?

Beste ikasle bat jotzen ikustea. Lehen Hezkuntzako 2. mailan irakasle bat ikasle bat ostikatzen ikusi nuen eta beldur itzela sentitu nuen!

03.

Nolako eskola amesten duzu?

Bizitzarako benetan balio duen eskola batekin egiten dut amets, parte hartzailea dena, talde-lanean oinarritzen dena eta ikasle bakoitzaren potentzialtasuna garatzen laguntzeko profesional guztiak batera aritzen diren eskola. Irakasle gisa pertsona “helduak” dituen eskola, ahaleginak norantz bideratu behar dituen eta ikasleek oinarrian zer ikasi behar duten argi eta garbi duena.

04.

Zuretzat garrantzitsua den balore bat?

Umiltasuna, eta batez ere, zintzotasuna.

05.

Hezkuntzari buruzko film bat edo liburu bat?

Film bat: *Ser y tener*.

ZURE NEURRIRA EGINDAKO PSIKOMOTRIZITATE- BLOKEAK ETA BABES-KOLTXONETAK FABRIKATZEN DITUGU

San Fermin Ikastolako psikomotrizitate gelan egindako argazkia.

ECPDESCANSO.COM

📞 **948 142 980**

✉ **INFO@ECPDESCANSO.COM**

📍 **ARTIKAKO ERREPIDEA 34.
31013 ANTZOAIN (IRUÑA)**

Esperientzia

“Guztiok gara euskara irakasle, eta euskararen biziberritzean eredu izateko ardura daukagu ikastetxeok”

Hernaniko ikastetxe guztiek bat egin dute Gu Geok plataforman, “ikastetxe guztietatik euskararen erabilera azkartzeko xedeari erantzuteko”. Euskararen erabilera sustatzeko, euskal kulturaren transmisioa indartzeko eta euskararen egoeraren kontzientziazioan sakontzeko helburuarekin, dekalogo bat onartu dute ikastetxe guztietako klaustroek.

» Hernaniko ikastetxe guztietako ordezkariak Gu Geok plataforma aurkezten.

Hernaniko ikastetxe guztiek bat egin dute euskararen erabilera bultzatzeko asmoz. Aratz Ikastolak, Elizatxo Ikastolak, Hernani BHI institutuak, Hernaniko Haur eskolak, Langile Ikastolak, Txirrita Ikastetxeak eta Urumea Ikastolak Gu Geok plataforma osatu dute, euskarari hauspoa emateko. Urrian aurkeztu zuten plataforma Hernanin, urtebeteko prozesuaren ondoren. “Herriko ikastetxeetan euskararen erabilera eta euskal kulturaren transmisioa bizitzen ari ziren moteltzeak kezkatuta”, galdetegi bat zabaldu zuten ikastetxe guztietako hezitzaileen artean, “herriko argazki orokorra egiteko”.

Hernaniko ikastetxe guztietan euskararen erabilera moteltzen ari dela erakutsi zuen argazki orokor horrek, galdetegiaren erantzunekin osatutakoak, eta agerian jarri zuen “euskararen egoerarekiko kontzientziaren lausotzea ere”,

Hoki Guerrero Urumea ikastetxeko zuzendaria azaldu zuenez. “Euskal kulturaren transmisioaren apaltzea hauteman dugu. Euskara eta euskal kulturaren transmisioa eskolako ikasgai edo ekintza zehatzetara mugatzeko joera dago”, erantsi zuen irakasleak, Gu Geok plataforma aurkeztean.

Hizkuntzen trataeran bereizketarik ez egiteko joera antzeman dute jada, hau da, euskararen zapalkuntza eta egoera minorizatua berariaz aintzat ez hartzeko joera: “Hizkuntza guztiei trataera bera emateko joera sumatu dugu, gizartean elebitasun orekatu batean biziko bagina bezala —adierazi zuen Agurtzane Rama Langile Ikastolako ikasketaburuak—. Elebitasuna ulertzeko modu desegokia da hori, euskarak bizi duen egoera soziolinguistikoari eta gizartean nagusi den diglosia egoerari muzin egiten dion jokabidea den heinean”. Hernaniko irakasleek nabarmendu dutenez, funtsezkoa

da ikasleei diglosia egoeraren berri ematea: “Ikasleei ez zaie baliabide nahikorik ematen, euskarak bizi duen azpiratze eta minorizazio egoera ulertzeko. Horren ondorioz, gero eta konplexuagoa da diskriminazio positiboan oinarritzen diren eta euskalduntze prozesua sustatzea helburu duten neurri hezitzaileak aplikatzea ikasleen hizkuntza gaitasunaren nahiz euskaren erabilera ohituren kaltetan”.

Euskal kulturaren transmisioan ere, eten garrantzitsua sumatu dute irakasleek. Galdetegiak euskal kulturaren transmisioaren defizit handia nabarmendu du, Aratz Ikastolako Mari Carmen Guerrerok adierazi zuenez: “Euskara bere unibertsoetik bereizteko joera antzeman dugu; alegia, euskara bere lurraldetik eta kulturatik bereizita transmititzeko joera, euskararen herriaren osotasuna aintzat hartu gabe: hizkuntza, kultura eta lurraldea”. Gabezia horri loturik eta Hernaniko ikasleek erabiltzen duten ikasmateriala aztertutik, ondorioztatu dute “euskaren lurraldeari eta Euskal Herriaren errealitateari muzin egiten dioten testuliburu eta materialak direla nagusi” Hernaniko eskoletan “Historian eta Geografian nahiz ekonomia eta gizarte gaietan”.

Galdetegiaren erantzunek erakutsi dioten

Euskara bere unibertsoetik bereizteko joera antzeman dugu; alegia, euskara bere lurraldetik eta kulturatik bereizita transmititzekoa, euskararen herriaren osotasuna aintzat hartu gabe: hizkuntza, kultura eta lurraldea

Mari Carmen Guerrero, Aratz ikastola

argazkiarekin kezkatuta, oinarrietara jotzea erabaki dute ikastetxe guztiek aho batez, Guerrerok adierazi zuen moduan: “Euskal hezkuntzaren funtsezko printzipioa zein den gogora ekartzeko beharra sentitu dugu, hots: hezkuntza-komunitate guztiari dagokioeuskalduntze-prozesuaren eragile aktiboa izatea, irakasle, hezitzaile nahiz guraso izan. Gure aldetik, azpimarratu nahi dugu guztiok garelakeuskarak irakasle, eta euskararen biziberritzean eredu izateko ardura daukagula ikastetxeok”. Kontuan hartu dute eskolaz kanpoko faktoreek eta beste sozializazio eremu batzuek eragin erabakigarria dutela, euskalduntzearen auzian, baina, edonola ere, “hezkuntzan jauzi bat egiteko dagoen beharraz kontziente izanik, beren ekarpena egiteko erabakia hartu dute klaustrorik guztiek”.

Horrenbestez, irakasleen, eskolen eta herriko eragile askoren artean urtebeteko hausnarrekin prozesua egin ostean, dekalogo bat osatu du Hernaniko Gu Geok plataformak, “eskola guztietatik euskararen erabilera azkartzeko xedeari erantzuteko”, eta herriko ikastetxe guztietako klaustrorik guztiek onartu dute. Hauxe da dekalogoak:

- 1- Euskararen diziplinarteko izaera indartzea. “Ikasgai guztiak eta ikastetxeok egoera guztiak dira ikasleen hizkuntza gaitasunak eta hizkuntza joerak hobetzeko abagune, eta gutxieneko eskakizun hori barneratu beharko lukete”.
- 2- Euskal hiztun aktiboak heztea. “Ez da aski euskara irakastea. Euskal hiztun aktiboak sortu behar ditu eskolak, euskal unibertsoarekiko atxikimendua eraiki: arlo arrazionala eta emozionala garatu”.
- 3- Soziolinguistika, ikasleen prestakuntza arlo gisa. “Heziketa soziolinguistikoa garatu behar da, ikasleei gizartearen hizkuntza praktikei buruz hausnartzeko baliabide analitikoak eskaintzeko eta ikasleen hizkuntza jarreretan eragiteko, eta diglosia modu

kritikoan interpretatzeko gakoak eman”.

4- Elkarbizitza eta kultura aniztasuna.

“Euskal kulturaren biziraupenarekin konprometitzeak aniztasunaren alde egitea dakar. Kulturartekotasuna landu behar da, hizkuntza eta kultura gutxituen ardatzetik, euskara eta euskal kultura guztion topaleku izan daitezen”.

5- Arnasguneak eskoletan. “Berrikusi ilkasleen multzokatze ereduak: baliatu hizkuntza ohiturak zaintzeko eta indartzeko. Sortu euskararen erabilera sustatuko eta babes-tuko duten espazioak”.

6- Euskaldunon ahalduntzea. “Euskaldun izateaz harro, gure hizkuntza eta kultura eskubideak bermatu eta aldarrikatu behar ditugu”.

7- Curriculumaren euskal dimentsioa jorratzea. “Euskal Herriko mendiak, artea, estatistika datuak, pentsalariak, musikariak, youtuberrak... Landu Euskal Herriko zazpi herrialdeak erreferentzia gisa Matematikan, Zientzietan, Teknologian, Gorputz Hezkuntzan, Musikan eta gainerako arlo eta ikasgaietan.

8.- Testuliburuak eta material didaktikoak. Aukeratu eta erabili euskararen herria

(Euskal Herria) aintzat hartzen duten testuliburuak eta materialak”.

9- Euskarazko kulturgintzaren zaleak sortzea. “Adostu estrategiak, gazteek euskarazko kulturgintzaren sorkuntzarekiko zaletasuna izan dezaten. Bilakatu hori ikastetxeen lan ildo, eta bihurtu irakasle guztiak eragile. Ekar ditzagun eskolara abeslariak, idazleak, aktoreak... Busti eskola euskarazko kulturgintzaz. Ekarri erreferentzia diren emakumeak zein gizonak era orekatuan, integratu emakumeen jakinduria, eta landu haien ekarpen sozial nahiz historikoa”.

10- Hezkidetza eta euskara. “Landu Euskal Herriarekiko atxikimendua hezkidetzan oinarritutako ardatzak aintzat hartuta”.

Prozesuak aurrera jarraituko du

Dekalogoak ez da paperean geldituko; ikastetxe bakoitzak bere prozesua jarraituko du, eta urratsak egingo ditu aurrera. Hainbat ikastetxek euren hezkuntza proiektuan txertatu dute dekalogoak; Urumea ikastetxeak eta Langile Ikastolak, adibidez. Langile ikastolan, gai pedagogikoak lantzen dituen curriculum batzordearen bidez landu dituzte, lehenik, gal-

detegia eta emaitzak eta, ondoren, dekalogoia, Ramak adierazi zuenez: “Hor ikusi genuen dekalogoan dauden puntu batzuk betetzen ditugula dagoeneko ikastetxean, eta beste batzuei buruz hausnartu egin behar dugula. Etapa guztietara eraman genuen dekalogoia, eta, guztiek onartu ondoren, dekalogoarekin bat egiten genuela adierazi genuen. Ondoren, gure hezkuntza proiektuan txertatu genuen dekalogoia, eta etortzen diren irakasle berriek badakite gure eskolaren hezkuntza proiektuaren parte dela dekalogoia”.

Antzeko prozesua egin dute Urumean; Euskara Batzordetik, ordea, Garbiñe Makatzagak azaldu zuenez: “Lehendabizi, galdetegiaren emaitzak partekatu genituen; atera ziren kezkak mahai gainean jarri ziren, eta geure burua non ikusten dugun aztertu genuen. Aurrerapausoak ematen jarraitzeko guretzat erabilgarri zer den aztertu genuen. Gero, talde eragilean dekalogoia jorratu ondoren, berriro eskolako Euskara Batzordean aztertu zen; ziklo eta etapa guztietako ordezkariak daude batzorde horretan. Ziklo bakoitzean aztertu zen zer egiten duten; adibidez, zer mapa eredu erabiltzen dugun, nola lantzen dugun ahozko hizkuntza... Dekalogoari begira gure

indarguneak eta ahulguneak zein diren aztertu genuen”. Klaustroan dekalogoia onartu ostean, ikastetxeko hezkuntza proiektuan txertatu zuten. “Ikastetxeko hezkuntza proiektuek biziak eta dinamikoak izan beharko lukete, eta guk hezkuntza proiektuan txertatu dugun, ikastetxearen esparruan sartzeko”.

Dekalogoia aurrera eramateko, hasi dira ikastetxeak dagoeneko aldaketak egiten. “Urumean, testuliburuak erabiltzen ditugu, eta, gure testuliburuetan, ez dira zazpi lurrek ateratzen; baina irakasleek, dagoeneko, ikas egoera gisa hori lantzeko material gehigarria erabiltzen dute. Beraz, aldaketa hori lehendik eginda zegoen, baina idatziz jasotzeak eta hezkuntza proiektuan txertatuta egoteak irakasle berriak datozenerako hori dagoeneko sistematizatuta egotea dakar, eta denek berdin funtzionatzea”, azaldu zuen Makatzagak.

Hemendik aurrera, Gu Geok plataforma dekalogoia gauzatzeko eta esperientziak partekatzeko baliatuko dute; “bakoitzak berera ekarri behar du dekalogoia, askotariko errealitateak baitaude. Baina elkarren berri izateak eta beste esperientziak ezagutzeak lagundu egingo digu”, adierazi zuen Ramak.

“

Didaktikaren iraultza euskaratik etorri da.

Pilare Baraiazarra

Bada esaldi bat pentsamendu bakoitzarentzat...

Badakizu?

Egin zaitez Jakinkide

Urtebetez doan.
Paperean edo digitalean
etxean jasoko duzu.

Jakin

dabilen
pentsamendua

Gosex

**Sexuaren inguruko
BIDEOPODCAST berria**

LEHEN ATALA: PORNOA

Gosex zara?

**Azaroaren 28tik aurrera, ostegunero,
bideo berria gaztezulo.eus-en.**

Elebitasuna neurozientziaren begiradatik

Ekarpena

Zer dakigu elebitasunari buruz? Galdera horri erantzun nahi izan dio Irati Azpeitiak, bere Gradu Amaierako Lanean. Elebitasunaz ezer gutxi dakigula ondorioztatuta, “Hezitzaile elebidunaren dekalogo” osatu du, oinarri gisa neurozientzia hartuta.

Irati Azpeitia Iraola

Haur Hezkuntzan eta
Lehen Hezkuntzan graduatua

Gaur egungo mundua gizarte global eta interkonektatu baten irudikapen bilakatu da. Globalizazioak bizitzeko, lanerako, harremanak izateko eta ikasteko moduak eraldatu ditu, teknologiaren eta zientziaren aurrerapenei esker. Konexio digitala eta munduan barrena bidaiatzeko erraztasuna direla medio, pertsonok elkarrekin bizitzeko, partekatze eta geure bizitza aberasteko modu berriak ezagutu ditugu, eta zientziaren eta kulturen nazioarteko sarea osatu dugu horrela.

Hizkuntza bat baino gehiago jakiteak abantaila sozialak, komunikatiboak eta ekonomikoak ekarri ditu, eta, horren ondorioz, ugarituz doa hezkuntza elebidunaren eskaera. Ezinbestekoa da, beraz, hezitzaileok elebitasunari buruzko oinarritzko ezagutzak izatea.

“Hizkuntzaren ikaskuntza egokia pertsonaren garapen holistikoaren oinarrian dago; hizkuntza-ikaskuntza desegokiak alterazio afektibo-emozionalak, sozialak ala akademikoak ekar ditzake, autoestimu baxua, frustrazioa eta eskola porrota sorraraziz”

Uri Ruiz Bikandi, 2002.

Baina zer dakigu hezitzaile elebidunok haurren elebitasun goiztiarrari

eta haurren bide linguistikoari buruz?

Gero eta eleaniztasun handiagoa duen gizarte honetan, jendartean gai hori zenbateraino ezagutzen den aztertu nahi izan genuen *Elebitasuna neurozientziaren begiradatik* gradu amaierako lanean. Lan hori Nafarroako Unibertsitate Publikoan (NUP) gauzatu nuen, 2023-2024 ikasturtean, Idoia Ilzarbe Zubia irakaslearen gidaritzapean.

637 pertsonak osatu zuten ikerketa lagina. Parte hartzaileei inkesta bat helarazi genien online, eta modu anonimoan erantzun zioten, eskatutako datu soziolinguistikoen eta sozio-demografikoen egiazkotasuna bermatzeko helburuarekin. Laginaren % 90,6k elebidun edo eleaniztun gisara identifikatu zuen bere burua, eta parte hartzaileen % 59 hezitzailea zen (irakaslea, hezkuntza ez-formaleko hezitzailea edota gurasoa). Ikerketarako adierazgarria ez dirudien datua izan arren, parte hartzaileen batez besteko adina kalkulatu genuen -30,5 urte- lortutako emaitzek zer belaunaldiren ezagutza islatzen duten ondorioztatzeko.

“Zer dakizu elebitasunaz?” atalean, elebitasun goiztiarrari buruzko zortzi adierazpen aurkeztu genizkien, eta parte hartzaileek “egia”, “gezurra” edo “ez dakit” erantzuteko aukera izan

zuten. Azken aukera horrekin, nahi izan genuen jendeak onar zezan gaiaz ez dakiela, eta uste dugu helburu hori erdietsi genuela. Izan ere, lortutako erantzunen % 15,75 “ez dakit” aukerari dagokio. Zortzi galderetan bildutako emaitzak aztertuta, datuen interpretazio orokorra egin genuen: parte hartzaileek galderen % 49,8 zuzen erantzun zituzten, eta erantzun okerrak % 34,4 izan ziren. Bestalde, % 15,75ek euren ezjakintasuna onartu zuten.

Inkesta horren bitartez, jendeak haurren etapa goiztiarreko hizkuntza-ikaskuntza prozesuaz zer ote dakien jakin nahi izan genuen. Lurralde elebidun batean hazi eta hezi diren pertsonen elebitasunari buruzko ezagutza falta dutela frogatu nahi genuen, eta ondorioztatu nahi genuen kolektibo gisa ez dagoela gaiarekiko kontzientziarik.

Ezjakintasunari erantzun bat ematearren, “Hezitzaile elebidunaren dekalogo” testuan aurkeztu dugu elebitasun goiztiarraren gaineko oinarritzko ezagutza zientifikoa, jakintza zientifikoa testuinguru neurozientifikotik harago gizarteratzeko helburuarekin.

“Hezkuntza pertsona askoren eguneroko eginkizuna den heinean, neurohezkuntzaren aurkikuntzek eta proposamenek eskuragarri egon beharko lukete gizarte osoarentzat, testuinguru neurozientifiko eta pedagogikoetatik harago”

Anna Flores eta David Bueno, 2018.

Neurozientzia ez da moda bat

Azken hamarkadan, enpresa eta profesional askok neuro-, brain- eta antzeko aurrizki eta atzizkiak dituzten produktuak eta programak (braingym, sharpbrain eta abar) merkaturatu dituzte, pertsonen ongizate fisikoa eta mentala bultzatze aldera. Sarritan, garunaren fikziozko irudiak erabiltzen dira komunikabideetan eta iragarkietan, jendea erakartzeko eta haien produktuak trending topic gisara saltzeko. Esan daiteke azken urteotan jende askoren ahotan dagoen hitza bihurtu dela neurozientzia, baina neurozientzia ez da moda bat, behar bat eta ebidentzia bat baizik (Elizondo, 2022).

Digitalizazioak eta sare sozialek edonork ‘klik’ batean informazioa eskuratzea eta partekatzea ahalbidetzen dute, eta edonorentzat parez pare zabalik daude Internetarako ateak. Eskuragarritasun horrek fokua eskura dugun informazioaren kantitatean jarri du, kalitate eta sinesgarritasun irizpideak atzean

Hizkuntza bat baino gehiago jakiteak abantaila sozialak, komunikatiboak eta ekonomikoak ekarri ditu, eta, horren ondorioz, ugarituz doa hezkuntza elebidunaren eskaera

utzita. Neurohezkuntzan adituak diren David Buenok eta Anna Floresek “infotoxikatuta” bizi garela adierazi zuten 2018. urtean, modako edozein kontzepturen ebidentzia zientifikoari zientziak onartu gabeko ikuspuntuak eta mitoak gehitzen zaizkiolako eta hala gizartean uste okerrak eta neuromitoak sortzen direlako.

Urte berean, Laura Carballo eta Marta Portero ikertzaileek elebitasunaren gaineko hainbat neuromito aurkeztu zituzten; esate baterako, bigarren hizkuntza ikasten hasteko ama hizkuntza menderatu arte itxaron behar dela, bigarren hizkuntza ikastean, galdu egiten duela lehenengo hizkuntzak, hizkuntza bakoitzak garunean eremu desberdina hartzen duela, edota haur elebidunak argiagoak direla. Sinesmen horiek guztiek ez dute frogapen zientifikorik, oso zabalduak egon arren eta asko entzuten diren arren.

Hezkuntza elebiduna, aberatsen hezkuntza

Gaur egun, pertsona askok jasotzen dituzte atzerriko hizkuntzaren bat ikasteko eskolak, eta haurrak gero eta gazteago hasten dira eskolaz kanpoko zerbitzuak jasotzen. Eskolaz kanpoko jarduera pribatuek pisu handia dute gure gizartean, eta pertsona asko mugitzen dira burbuila horretan. Baina hortik at geratzen dira beste asko. Eskolaz kanpoko jarduerak gizarte kohesiorako aukera bikaina izan

zitezkeen arren, gizarte hausturarako tresna bilakatzen ari dira (Garcia, 2022).

Dirudienez, familia dirudunetako seme-alaben hezkuntzaren zutaberi garrantzitsuenetako bat ingelesaren eta atzerriko hizkuntzen ikaskuntza da. Baina ba ote dakite gurasoek zer eragin izan ditzakeen eleaniztasun goiztiarrak seme-alabengan? XXI. mendeko haurrak gehiegizko estimulazioan erori ote dira? Hizkuntza titulu akademikoak lortzeak bultzatzen duen estatus soziala dela eta, gurasoak beren haurrak antsietatea jasatera bideratzen ari ote dira atzerriko hizkuntzak ikasi behar izatearen ondorioz?

Bestalde, atzerriko hizkuntzaren ikaskuntzan, nabarmena da segregazio egoera, eta familieren testuinguru soziokulturala eta testuinguru ekonomikoa eragile esanguratsuak dira hizkuntzen ikaskuntzan. Horren aurrean, hezkuntza publikoak ziurtatu beharko luke haurrek eta gazteek atzerriko hizkuntzetan baliabide kulturalak eta kalitatezko komunikabideetarako sarbideak dituztela.

Eleaniztasunak aberatsen esku dagoen aukera izatetik harago joan behar du, testuinguru eleaniztunak onuragarriak eta osasungarriak direlako haurren identitatea eraikitzeko.

Hezitzaile elebidunari

“Hezitzaile elebidunaren dekalogo” elebitasun goiztiarrari buruzko ezjakintasunari erantzuna emateko tresna xume bat dela esango nuke. Uste dut hezkuntza elebidunaren eta eleaniztunaren erantzule den hezitzaile orok gaiarekiko oinarritzko ezagutza batzuk bereganatu behar dituela atzerriko hizkuntzekiko antsietatea murrizteko eta segregazioa ezabatzen duen hezkuntza eskaintzeko.

Hezitzaile, zaindu ezazu zuk esaten duzunak eta egiten duzunak utzitako arrastoa!

Hezitzaile elebidunaren dekalogoia

HEZITZAILE ELEBIDUNAREN DEKALOGOA

"Hezikuntza pertsona askoren eguneroko eginkizuna den heinean, neurohezikuntzaren aurkikuntza eta proposamenak gizarte osoarentzat eskuragarri egon beharria irroteke, testuinguru neurozientifiko eta pedagogikotatik kanotago"

- Anna Flores eta David Bueno, 2018

1

Hauraren garuna bi hizkuntza ikasteko trebea da

Beltzako lehen hilebetetan ematen den konexio neuronal berrin somera kuaerria da eta burmuinean plastikotasunak edozein ikaskuntza azkartzatuz egiteko gaitasuna ematen dio haurrei. Urtebetetara arte, haurrek edozein hizkuntza ikasteko erantzutasa adierazten du, edozein soinu eta hitz ikasteko gai izanik.

4

Offline munduko elkarreragin pertsonalak eraki

Hizkuntza-ikaskuntza pertsonetiko hamamahi faktore erabakigarria da, gurasoek haurrekin dituzten banakako interakzioak garrantzi handia du. Funtzio komunikatibo anglo testuinguru errealak eta esanguratsuak sortu behar dira, pantaila bidezko esposizioa saihestuz.

2

Hauraren bide linguistikoa amaren umetokian hasten da

Haurrek umetokian ikasten du bere ama-hizkuntzaren eritmoa eta orokorrean esagutzak gordetzen hasten da. Mundua ateratzean, jakitea bere amaren hizkuntzak identifikatu ditzake, baita hizkuntza eszagunetarik bereiz ere. Beraz, gurasoek haurdunaldian zehar hartutako erabaki linguistikoek haurren garapen linguistikoa eragina du.

3

Ebeltasuna 0-5 urtetan eraikitzen da

Beltzako lehen 5 urtetan zehar, haurrek bere inguruko edozein hizkuntzaren aditu bakiatu ditzake. Ebeltasuna, haurrek lehen urtean jasotako hizkuntzaren kalitate eta kantitatearen erabakia da, hau ama-hizkuntzaz duten pertsonen bakiaketa izan behar delarik.

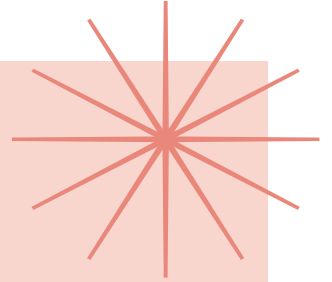
Ez gaitzezen gehiegizko estimulazioan erori

Ginena burutzeko prest ez dagoen lan konplexuegitan entrenatzeak ikasteko gaitasunaren unitasun-iraukoma eragin ditzake. Teknologik ikaskuntza-testuingurua gaitzartzen duela frogatu da beraz, hezitzailearen erantzukizun digitalak haurren garapena bakiatutako du.

5

Irati Aspetitio Iratola

6 Hizuntzaren ikaskuntzak antsietatea sor dezake

Hizuntza antsietatea ikaskuntzaren baitan sortutako kezak, emozio negatiboak eta urdintasunak sortzen duen sentimendua da. Ikaskuntza-prozesuaren ermitio adarrek, azalpenik gabeko zuzenketak, hizuntza frogak eta hizuntza-espektatibek sor dezakete. Hizuntza antsietate-maila altua duten pertsonak emaitza baxuagoak lortzen dituzte.

9 Hizuntza erabiliz ikasten da

Internetak hizuntza bat hizuntza-sistematik kanpo kasteko atsek zabaltu ditu. Ingelesak komunikabideetan duen presentziak hau ikaskete ikas-egoera informalek sortu ditu: zinema, musika, balabide ludikoak etab. Bultzatzen komunikatiboek hizuntza era esanguratsuaren eta inkomertzialaren bidez gaituzten ahalbidetzen dute. Ikaskuntza jakin-minaren, gogamenaren, motibazioaren eta interesearen onarrituz, garunaren funtzionamendua eta plazer naturala errespetatzen da.

10

Deiaritzasunaren onurak nabarmenena emeserik kognitiboa handitzen duela da, pertsonen garuna zahartze-osauntsuago baterako babestuz. Gainera, gaixotasun neurodegeneratiboen, Alzheimerre bestak beste, agerpena atzeratu daiteke, 4 edo 5 urteko batez bestekoa.

Elkarbizitasunak osasunean eragina du

7 Hizuntza bat baino gehiago hitz egiteak ez du adimena areagotzen

Elkarbizitasunak erreta-trebetasunak areagotzen ditu: detekzioerako erresistentzia, ingurumen kognitiboa eta kognizio soziala, bestearen lekuan jartzeko erantzuna bezala ulertzen dena. Hala ere, hizuntza bat baino gehiago hitz egiteak ez du pertsonen adimena areagotzen.

8 Hamerman bakoitza berezia da, baita hizuntzen artekoa ere

8

Europar Ingelesa ikasten hasteko adina aurreratu ari da, baina herrialde bakoitzak ingelesaren duen harrimena ezberdina da. Atzerriko hizuntzaren ikaskuntzaren eragile nagusiak hizuntzen arteko distantzia linguistikoa eta eskolaz kanpoko hizuntza tratuaren dira. Hizuntzen arteko distantzia linguistikoa faktore kontrolatzen den arren, Europako Batzardeko hizuntza politikak eskolaz-kanpoko ikaskuntza informala sustatzeko beharra adierazi zuen 2012.

Hezitzaile, zaindu esaten eta egiten duzunak utzitako arrastoa.

Inati Azeitia Inoala

2025 IKASTURTEA

hik hasi laborategia

Adituaren mintzaldia | Irakasleen arteko solasaldia | Gako praktikoak

URTARRILAK 14, 21 eta 28 eta OTSAILAK 4

**Haurra heldze- eta ikaste
prozesuen subjektu izatea ahal-
bidetuko duen pedagogiaren bila**

Alvaro Beñaran

0-6 urteko haurrekin lan egiten
duten hezitzaileei zuzendua.

MARTXOAK 11, 18, 25 eta APIRILAK 1

**Elkarrizketa kooperatiboa
DBHko nerabeekin**

Imanol Alvarez

Gaian interesa duen edonori eta batez
ere Bigarren Hezkuntzako irakasleei
zuzendua.

URTARRILAK 14, 21, 28 eta OTSAILAK 4

**Neurohezkuntza: garunaren
funtzionamenduan
oinarritutako ikaskuntza**

David Castrillo

Gaian interesa duen edonori eta batez
ere Lehen Hezkuntzako irakasleei
zuzendua.

MARTXOAK 4, 11, 18 eta 25

**0-3 urteko haurren
mugimenduaren garapena**

Eider Garde

0-3 urteko haurrekin lan egiten duten
hezitzaileei zuzendua.

Prestakuntza jasotzeko eta eguneroko
jarduna hobetzeko espazio kualifikatua
eta partekatua da ***hik hasi***
laborategia. Adituaren mintzaldia,
irakasleen arteko solasaldia eta gako
praktikoak ditu ardatz.

Eman izena

Bisita pedagogikoak

Euskal Herriko ikastetxeetara bisitak egingo ditugu proiektu pedagogiko desberdinak ezagutzeko.

URTARRILAK 18

Arizmendi ikastola

Arrasate, Gipuzkoa

DBHren etengabeko
eraldaketa

OTSAILAK 8

Aranbizkarra ikas-komunitatea

Gasteiz, Araba

Aniztasunari erantzuten

MARTXOAK 22

Herrikide ikastetxea

Tolosa, Gipuzkoa

Emozioak eta gatazkak

APIRILAK 12

Arnegi-Luzaideko herri eskola elkartua

Arnegi, Nafarroa Beherea

Luzaide, Nafarroa Garaia

Euskararen, frantsesaren eta
gaztelaniaren lanketa

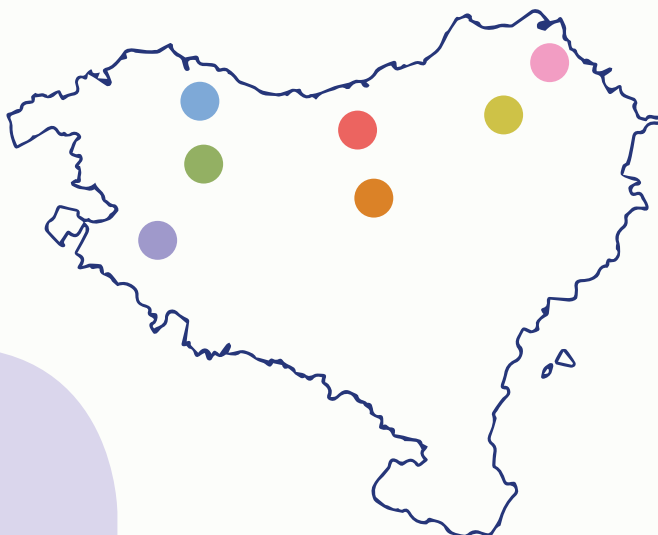
MAIATZAK 17

Azkue Lekeitioko Natura ikastola

Lekeitio, Bizkaia

Zaintza: haurren, irakasleen
eta familien zaintza

Ahalduntze eskola

Kirola, euskara indartzeko

46

Ikasleek euskara maila egokia lortzea da eskolaren helburuetako bat, baina, maiz, ez da aski eskolan egiten den lanarekin. Haurren eta gazteen euskalduntzea indartzeko, aproposak dira eskolaz kanpoko jarduerak; kirola, besteak beste. Kirol jardueretan euskara indartzeko lanean ari da EBETE elkarteak.

Markel Baroja
EBETE hizkuntza zerbitzuetaiko kirol saileko arduraduna

I kasgelatik harago, eskolaz kanpoko jardueretan ere euskararen erabilera sustatzea du helburu EBETE elkarteak, eta, horretarako, esparru egokia da kirola, askotariko espazioa delako eta nolabait eskolaren eta eskolaz kanpoko eremuaren ar-

teko zubi lana egiten duelako. “Kirol jardueretan euskara indartzen. Entrenatzaileentzako material praktikoa” izeneko gida argitaratu du elkarteak. Euren lanari buruz aritu da Markel Baroja, EBETE hizkuntzako zerbitzuetako kirol saileko arduraduna.

Kirol jarduerak euskalduntzeko lanean ari zarete EBETEn. Zertan ari zarete, zehazki? EBETEk diseinatutako kirol proiektua aurrera eramaten ari gara, Bizkaiko 22 herritan. Kirola oso erdaldunduta dago Bizkaian, eta erronka handia dugu. Kirola esperientzia positiboekin lotzen da, eta uste dugu umeek euskara esperientzia positibo horiekin lotzeak euskararekiko duten pertzepzioan eragiteko balio duela. Bestalde, garrantzitsua da euskara ez lotzea eskolarekin soilik, eta gizartean bestelako espazio bat behar duela ikusaraztea. Kirola aniztasun handiko espazioa da, askotariko jendea biltzen duena eta adin tarte zabala hartzen duena. Gainera, kirola euskara sustatuko duen tresna indartsua izan liteke eremu soziolinguistiko erdaldunetan. Kirolak hizketarako eta komunikaziorako tarte ugari eskaintzen ditu, hizkuntzarekin lotura duten egoera asko sortzen baitira kirolean.

“Kirol jardueretan euskara indartzen. Entrenatzaileentzako material praktikoa” izeneko liburuxka argitaratu duzue. Zer helburu du material horrek?

‘Entrenatzailea zara; beraz, entrenamendua euskaraz egin behar duzu’ esaldia lausotu nahi izan dugu, eremu erdaldunetan entrenamendu osoa euskaraz egitea exigentzia gogorra izaten delako. Gidak entrenamenduetan pixkanaka euskara txertatzen lagundu nahi du.

Entrenatzaileek lan handia egin dezakete ildo horretan, baina ez dira bakarrak, ezta? Ez. Kirolariek euskararekiko duten pertzep-

zioan eragin dezaketen zazpi atmosfera identifikatu ditugu guk, eta guztietan eragin nahi dugu: zuzendaritza taldeak, entrenatzaileak, kirolariak, komunikazioa, ekimen sozialak, gurasoak eta erreferentziazko pertsonak. Gurasoekin eta erreferentziazko pertsonekin, aurrerago hasiko gara lanean.

Erreferentziazko pertsonen artean kirolari profesionalak sartuko dituzue?

Kirolari profesionalak eta gertuko erreferentziazko pertsonak sartu nahi ditugu. Goi mailako profesionalen maila berean jarri nahi ditugu herrietako taldeetako kirolariak. Haurrek harreman handiagoa dute herriko kirolariekin, ezagunak zaizkie, espazioak partekatzen dituzte... Horiekin, errazagoa da helburuak lortzea.

Hiru urte igaro dira egitasmoa martxan jarri zenutenetik. Ikusi al duzue emaitzarik?

Zuzendaritza talde batzuei hainbat irizpide ezartzen eta norabidea zehazten lagundu diegu, eta, pixkanaka, ohitu dira zenbait gauza euskaraz egitera. Entrenatzaileen kasuan, jarraipena ez dugu guk egiten; baina liburuxka helarazi diegu, eta batzuek entrenamenduetan euskara erabil dezaten lortu dugu. Kirolarien artean ikusi ditugu, batez ere, aurrerapausoak. "Hitzez jolastu" izeneko dinamika abiatu genuen, eta, hala, lehiaketen ostean, entrenatzaileek hurrei elkarriketak egiten dizkiete. Eremu erdaldunetako umeak pozik eta, batzuetan, urduri ere ikusten ditugu, mikrofonoaren eta kameraren aurrean euskaraz hitz egiten dutenean, eta ahalegin handia egiten dute ongi hitz egiteko. Nik uste dut hori lorpen handia izan dela; irakasleei maiz entzuten diegu ez dutela lortzen umeek euskaraz hitz egiteko ahalegina egitea. Aurrerapauso handiak eman dira, eta ikusten ari gara, denborak aurrera egin ahala, euskara maila hobetzen dutela haurrek eta gazteek.

Bi bide euskara sustatzeko

"Kirol jardueretan euskara indartzen. Entrenatzaileentzako material praktikoa" izeneko liburuxkan, bi bide proposatu ditu EBETEK: bide urdina eta bide horia.

Bide urdina

Bide urdinean, lau ataletan banatu dute entrenamendua, eta proposamen zehatza egin dute: entrenamendu osoa euskaraz egin beharrean, euskararen presentzia bermatzea entrenamenduetan. Lau atal bereizi dituzte: harrera, beroketa, teknifikazioa eta lasaitzea.

Bide horia

Bide horian, berriz, subjektiboagoak diren alderdiak sartu dituzte eta hiru erronka zehaztu dituzte: lehenik, entrenatzailea euskaraz entzutera ohitzea umeak; bigarrenik, umeek entrenatzailearekin harremanak euskaraz izatea, eta, azkenik, kirolariek euren artean euskaraz egiteko aukerak sortzea.

Koldo Rabadan Izagirre

Superbotereak

10 urrats
eskola
eraldatze
bidean

Haur guztiek dute
superbotereren bat,
helduok hala ikusi ez arren.
Erabil behar genituzke
eskola-proiektua
diseinatzerakoan.

Liburua **16€**
+ Bidalketa gastuak

Koldo Rabadan egilearekin
hitzaldiak antolatzeko:
solasaldiak@argia.eus

Minbiziari ahotsa jartzen

50

Proposamena

Otsailaren 4a, Minbiziaren Kontrako Nazioarteko Eguna da. Urtean zehar hainbat egunetan gogoratzen da minbiziaren gaitza; hala nola urriaren 19an Bularreko Minbiziaren Kontrako Eguna izan da eta otsailaren 15ean Haur Minbiziaren Kontrakoa izango da. Hiztegia eta iruditeria berrituta, minbizia normalizatu egin behar da, Izan inurri elkartearen aburuz.

Otsailaren 4an Minbiziaren Kontrako Nazioarteko Eguna da; otsailaren 15ean Haur Minbiziaren Kontrako Eguna izango da; irailaren 22an Leuzemiaren Kontrakoa izan zen... eta egutegiak mota ugaritako minbizien Nazioarteko Egun gehiago dakartza. Izan ere, minbizia puri-puri dagoen gaia da, eta ez soilik nazioarteko Egunetan, egunerokoan ere ikastetxeetan sartzen da minbizia. Baina, nola hitz egin minbiziaz hurrekin eta nerabeekin? Marta Diezi galdetu diogu, paziente onkologikoa da, Izan Inurri minbiziaren akonpainamenduan, formazioan eta dibulgazioan ikuspegi feminista eta eraldatzaile batetik diharduen elkarteak kidea, gurasoa eta Haur Hezkuntzako hezitzailea Legorretako eskolan: "Haurrek tarteka ekarri egiten dute eskolara minbiziaren gaia, etxean bizi dutelako, guraso batek, edo izeba-osabak edo gertuko norbaitek minbizia daukalako.

Horrelakoetan irakasleoi gure mamuak eta landu gabe ditugun gure kezkak agertzen zaizkigu, irakasle izan aurretik pertsonak garelako. Baina horrelako egoeretan, irakasleok eutsi egin behar diogu elkarrizketa horri, naturaltasunez saiatu behar gara minbiziaz hitz egiten hurrekin ere, gaitzaren gordintasuna aitortuz, baina egokituta eta kontu handiz, erantzun egin behar zaie umeek dituzten galderei, egia jasangarria esanaz, eta batzuetan aitortuz geuk ere ez dakigula erantzuna".

Minbizia normalizatu egin behar dela dio Diezek, baita eskola testuinguruan ere. Datuek erakusten baitute hiru lagunetik gutxienez batek minbizia izateko aukerak dituela: "Minbiziez hitz egin behar da, gaitzari izena eta abizenak jarri behar zaizkio, prozesuez eta tratamenduez hitz egin behar da eta azaldu, minbizi berdina edukiagatik, prozesua,

tratamenduak eta ondorioak desberdinak izan daitezkeela pertsona bakoitzarengan". Era berean, erruduntasuna kendu behar dugu, hasteko: "Hau ez zaigu egokitu ez garelako zaindu, bizi garelako egokitu zaigu, eta bizitza aldatu egiten zaigu. Hortik hasi behar dugu minbiziari buruz hitz egiten".

Hiztegia berritu beharra dago minbiziari buruz naturaltasunez hitz egiteko, askotan *borrokalaria* moduan hitz egiten baita paziente onkologikoei buruz, baina ez du ontzat hiztegi beliko hori izan Inurri elkarteak: "Niri *borrokalaria* deitzen didatenean ezetz esaten diet, ez naiz borrokalaria; beste edonork, gure egoeran egongo balitz, berdin jokatu luke. Ez daukat beste aukerarik: edo gaitzari aurre egin, edo utzi eta hil. Eta minbizia gainditu ez dutenak ez da borrokalaria izan ez direlako".

Iruditeria ere berrikusi behar dugu, minbizia eta bereziki bularreko minbizia lazo arrosa batekin irudikatze horrek minbiziaren gordintasuna estaltzen du batetik, Diezen aburuz: "Minbizia oso kontu serioa da, arrosa kolore horrek gure gaitza infantilizatu egiten du eta paziente onkologikoak printzesa moduan ikusarazi nahi gaituzte. Minbizia, ordea, marroi handi bat da". Horrez gain, lazo arrosaren atzean dagoen merkantilizazioa ere mahai gainean jarri behar dela dio: "Garrantzitsua da adin bateko haurrei azaltzea enpresa batzuen nahia sinbolo horrekin negozioa egitea dela".

Minbizia, heriotza eta bizitza eskutik

Minbiziak hitz egiteak bizitzaz eta heriotzaz hitz egitea esan nahi du, eta haurrekin minbiziak, heriotzaz eta bizitzaz hitz egiteko, norberak duen ikuspuntuaz hausnartzea garrantzitsua izango litzateke. Diezi gaitza bizitzeak heriotzari buruz zeukan ikuspegia aldarazi zion: "Gizartean zabaldua dagoen ikuspegi orokortua neukan lehen: bizitza bizi ostean, hazi, hezi, ugaltu eta zahartu ostean, hiltzen garela pentsatzen nuen; baina orain

Minbiziaren kontrako egunak

Otsailaren 15a —Haur Minbiziaren aurkako Nazioarteko Eguna— eta urriaren 19a —Bularreko Minbiziaren Aurkako Eguna— dira gaitz honi ikusgarritasuna emateko egunik ezagunenak. Baina egutegian data esanguratsu gehiago ere badira minbiziak pedagogia egiteko, ikerkuntza aldarrikatzeko eta gaia normalizatzeko. Otsailaren 4an Minbiziaren Kontrako Nazioarteko Eguna izango da.

ikusten dut jaiotzen garen unetik heriotza eskutik helduta daramagula, eta bizitza osoan zehar, normalean, bizitza heriotzaren aurretik joaten dela, baina batzuetan, gaixotasun larri batekin edo istripu larri baten ondorioz, heriotzak aurea hartzen digu, eta orduan hil egiten gara". Ikuspegi horretatik landu izan du heriotzaren gaia haurrekin Haur Hezkuntzan eta Lehen Hezkuntzan, baina modu desberdinetan: "HHn heriotza dakarten hiru arrazoi aipatzen ditugu: oso-oso-oso-oso gaixorik zaude; edo oso-oso-oso-oso zaharra zara edo oso-oso-oso-oso istripu larria izan duzu, beti ere oso-oso-oso-oso horretan jartzen dugu indarra hiltzeko arrazoiak azaltzean. LHtik aurrera, laugarren arrazoi bat aipatzen dugu, nork bere buruaz beste egitearena, eta hor sartzen dira buru osasuna eta zainketa".

Bizitzarekiko ikuspegia ere aldatzen du minbiziak hitz egiteak: "Badakigu bizitzak heriotza eskutik dakarrela, eta horrek gauzak erlatibizatzen laguntzeaz gain, geure buruak eta ingurukoak zaintzearen garrantzia erakusten digu. Heriotzari zama kendu eta bizitzari eman behar diogu, gure eskuetan dagoena egin behar dugu. Beti argi izanik, denok hilko garela, baina hil arte bizi egin behar dugula".

Jakin-mina zorroztu

hik hasiren produktu
berriak webguneko dendan
daude eskuragarri. Poltsa,
estutxe eta koaderno
hauekin urtea ezinhobe
hasiko duzue!

Ainhoa Astiz Goñi

Iruritako Herri Eskolako irakaslea

Atzeko atetik

Guraso izan naizenetik...

54

Gurasotasuna sumendi emozional baten moduan irudika nezake eta bizitza bera lehertu egiten denaren sentrazioa dakar berarekin. Hori hala izanik ere, ezinbertzean, irakasle ikuspegiaren ere aldaketak sumatu ditut ama izan naizenetik.

Gaurkoan, labur-labur, bi hausnarketa-hari aipatuko ditut, norbaiti intersgarri eginen zaizkiolakoan.

Guraso izan naizenetik, helduok umeari buruz dugun irudiaz oraindik eta gehiago hausnartu izan dut. Izan Pikler, Malaguzzi, Montessori... gure lanbidean jorratu nahi ditugun bideendako, eskolan oinarri komun eta sendo bat izatea beharrezkoa dela pentsatzen dut. Horretarako, **Hik Hasirekin** egindako bidaia pedagogiko batean, aunitz miresten dudan Josu Txapartegik egindako galdin-modua berreskuratu nahiko nuke: "Zuretzat, zer da

haurra?". Horra hor, erroa, oinarria.

Haurraren irudiaz ez ezik, irakasleon jarreraz edota portaeraz ere hausnartzera eraman nau gurasotasunak; eta, horretarako, formakuntza batean jaso nuen eta nigan eragin handia izan zuen galdera ekarriko dut papere-ra: "Eta zu, nola dibertitu zara gaur lanean?".

Umeek errespetua, zaintza, maitasuna, mugak, presentzia... behar dituzten bezala, umorea ere beharrezkoa dutela erranen nuke, eta doike, horretarako, ezinbertzekoa da helduok gozamenek jardutea lanean.

Kontuak kontu, haurraren lehendabiziko urteen garrantziaz jabetuta, dugun ardurari eutsi eta haurtzaroari zor zaion atentzio, zaintza eta trataera bermatzeko bidean, komunitatean egin beharko dugu aitzinera, errespetutik eta epairik gabe: bai gurasotasunean, eta baita irakasle lanbidean ere.

Sozializazio goiztiarra Haur Hezkuntzan

Hezitzaileei
egunerokoan
laguntzeko
gakoak

0-3 urte bitarteko hezitzaileei egunerokoan sortzen zaizkien kezkei eta galderei erantzun nahi die **KalitatHEZ** taldeko kideek osatu duten eta Hik Hasik argitaratu duen 37. monografikoa. Haur txikiak gero eta lehenago eskolatzeak hezitzaileei erronka berriak ekarri dizkie eta geletan egunero suertatzen zaizkien egoerei aurre egiteko proposamen zehatzak egiten ditu liburuak.

Monografiko berria

Bidaia pedagogikoa

Estoniara goaz!

2025ko apirilaren 21etik 26ra

Izen-ematea zabalik

www.hikhasi.eus

Tallinnen eta Tartun
bisitatuko ditugun
ikastetxeak eta lekuak

- Hezkuntza Ministerioa
- Unibertsitatean Estoniako
Hezkuntza Hobetzeko
Laborategia
- E-Estonia:
digitalizazioaren gunea
- Udal Hezkuntza Batzordea
- Solasaldiak hezkuntza
komunitateko kideekin:
zuzendariak, irakasleak,
udal ordezkariak, gurasoak...
- Pentsamendu sortzailean
eredu den Louna Tena
ikastetxea (HH eta LH)
- Mina Harma eskola publikoa
(LH eta DBH)
- School of Freedom
ikastetxea (LH eta DBH),
ukraniar errefuxiatuentzat
irekitakoa eta murgiltze
eredua lantzen duena
- Haur eskola

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko